

Extra meting (4-8 november 2021) Trendonderzoek tbv OMT

Achtergrond

Driewekelijks wordt voor het landelijke [Coronadashboard](#) een onderzoek uitgevoerd naar de naleving en het draagvlak van de Corona-gedragsregels. De laatste reguliere meting (ronde 20) vond plaats tussen 26 oktober en 1 november 2021. Op 2 november vond er een persconferentie plaats waarin iedereen werd gevraagd zich aan de basisgedragsregels te houden. Vanaf 3 november gold dat minimaal de helft van de werktijd thuis is (als dat kan). Vanaf 6 november zijn mondkapjes weer verplicht in openbaar toegankelijke gebouwen waar een toegangsbewijs niet verplicht is. Ook is met ingang van 6 november het coronatoegangsbewijs op meer plekken verplicht.

Het outbreakmanagementteam (OMT) heeft de Corona Gedragsunit gevraagd een tussentijdse meting (ronde 20a) van het Trendonderzoek uit te voeren om zodoende meer inzicht te krijgen in de naleving van de gedragsregels. Naar aanleiding van sterk oplopende coronacijfers (toename in positieve testen, ziekenhuis- en IC-opnames) vond op woensdagmiddag 10 november een overleg plaats van het OMT. De resultaten van deze meting zijn deze woensdagochtend gedeeld met de voorzitter en de secretaris van het OMT.

Context

Voor deze tussentijdse meting is een online vragenlijst uitgezet tussen donderdagavond 4 november t/m maandagochtend 8 november. De uiteindelijke respons bedroeg 5.233 deelnemers. We hebben gevraagd naar de frequentie van (sociale) activiteiten en mobiliteit, het draagvlak voor de gedragsregels en de naleving ervan.

De vragenlijst kijkt retrospectief terug naar de naleving van de gedragsregels. Thuisblijven en testen bij klachten wordt teruggevraagd over de afgelopen drie weken (overeenkomstig met het interval tussen de reguliere vragenlijsten en om voldoende respondenten te verkrijgen om betrouwbare percentages uit te rekenen: niet iedereen heeft immers klachten). Voor het dringende advies anderhalve meter afstand te houden is gekeken hoe vaak iemand in de afgelopen week in een bepaalde setting is geweest (bijvoorbeeld boodschappen doen, werk). Ook de andere adviezen gaan over de afgelopen week.

Dat betekent dat de dagen voor de persconferentie van 2 november jl. (bij een week terugkijken) of de twee weken vóór de persconferentie (bij thuisblijven en testen bij klachten) onderdeel kunnen zijn van het antwoord van de respondent. Daarbij dient vermeld te worden dat de belangrijkste inhoud van persconferenties vaak al enkele dagen eerder bekend is. Verder kunnen we niet uitsluiten dat de resultaten mogelijk zijn beïnvloed door de media-aandacht vooraf en tijdens het vragenlijstonderzoek.

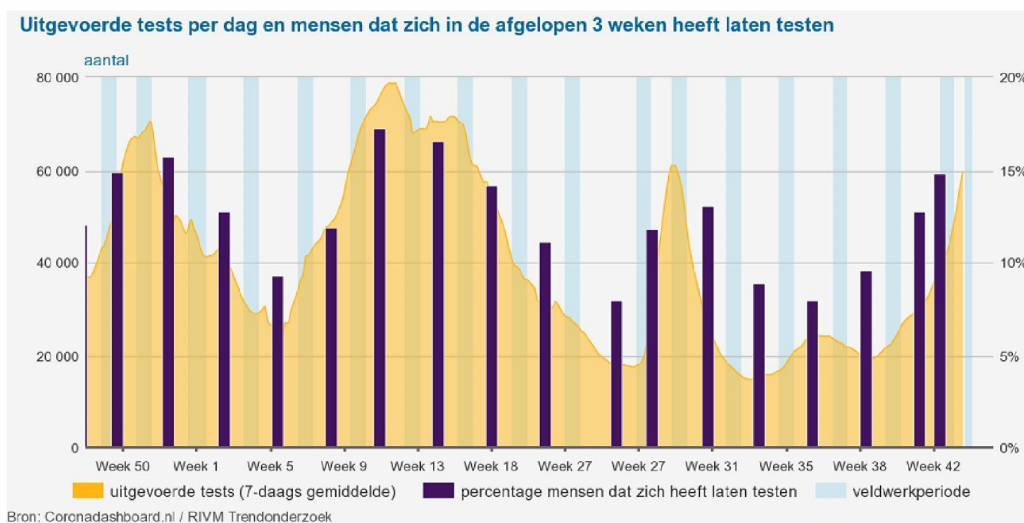
Voor meer achtergrondinformatie over de aanpak verwijzen we naar de verantwoording.

Validatie met registratiedata

Als externe validiteitscheck wordt de data uit het Trendonderzoek vergeleken met enkele andere databronnen. Ter illustratie staat in figuur 1 een weergave van het percentage deelnemers uit het Trendonderzoek dat heeft aangegeven dat ze zich hebben laten testen. Dit is afgezet tegen de cijfers over het aantal mensen dat zich dagelijks laat testen afkomstig uit de GGD-teststraten. De cijfers uit de enquête vertonen eenzelfde trend als de registratiegegevens van de GGD. We zien wel enige

vertraging. Dat wordt verklaard doordat in de enquête wordt gevraagd naar testen in de afgelopen 3 weken. Daarom zijn in de grafiek de metingen eerder in de tijd geplott dan het moment waarop de enquête is afgenomen (de veldwerkperiode).

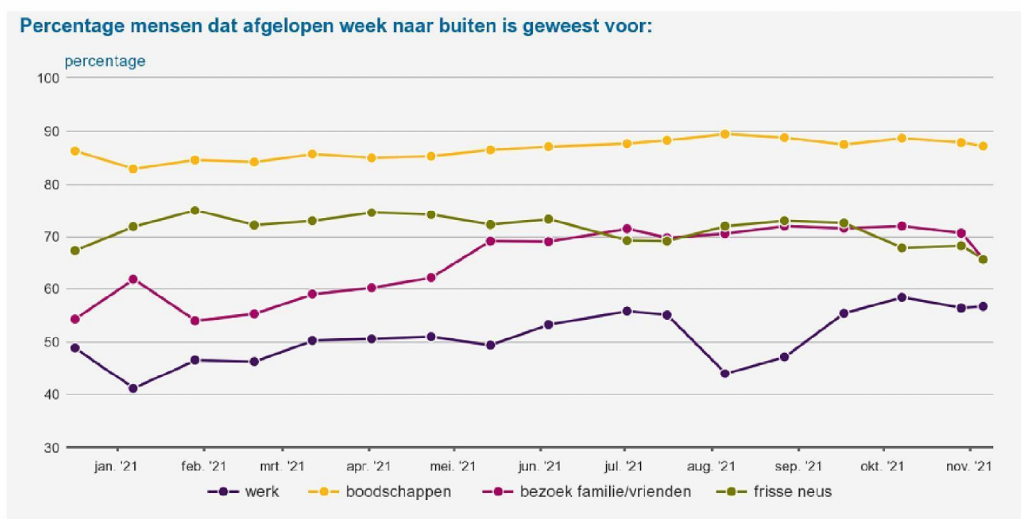
Eenzelfde trend geeft een goede validatie van de kwaliteit van de survey-data.

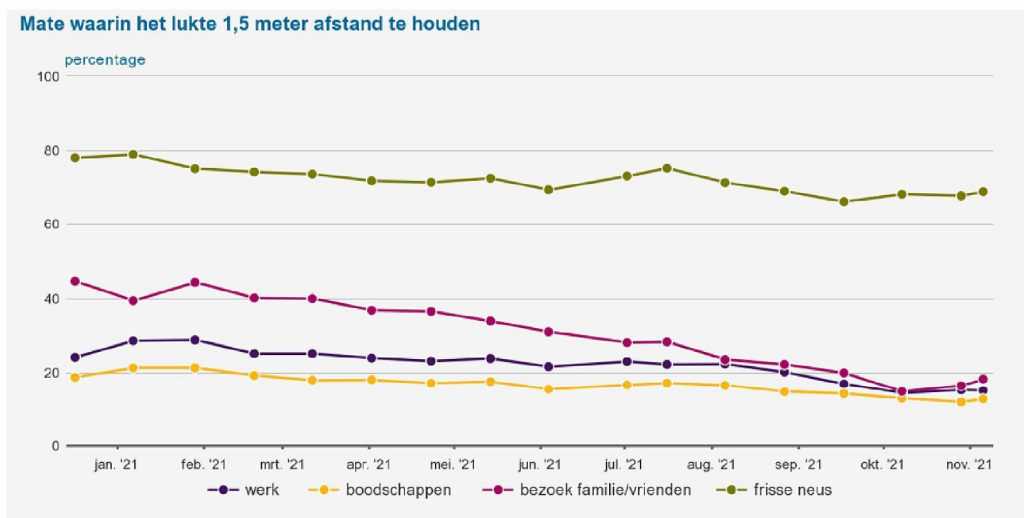
Figuur 1: Gedragsdata trendonderzoek (paars) afgezet tegen het aantal uitgevoerde tests per dag (geel)

Frequentie van (sociale) activiteiten en mobiliteit

In figuur 2A zien we het percentage mensen dat heeft aangegeven in de afgelopen week een bepaalde activiteit gedaan te hebben. Er is een kleine daling van activiteit gerapporteerd in het aantal mensen dat familie en vrienden bezoekt. Het aandeel respondenten dat naar buiten gaat om te werken is nagenoeg stabiel gebleven. Eerder zagen we een daling in de mate waarin het lukt om 1,5 meter afstand te houden, maar dat is sinds enkele metingen gestabiliseerd (figuur 2B).

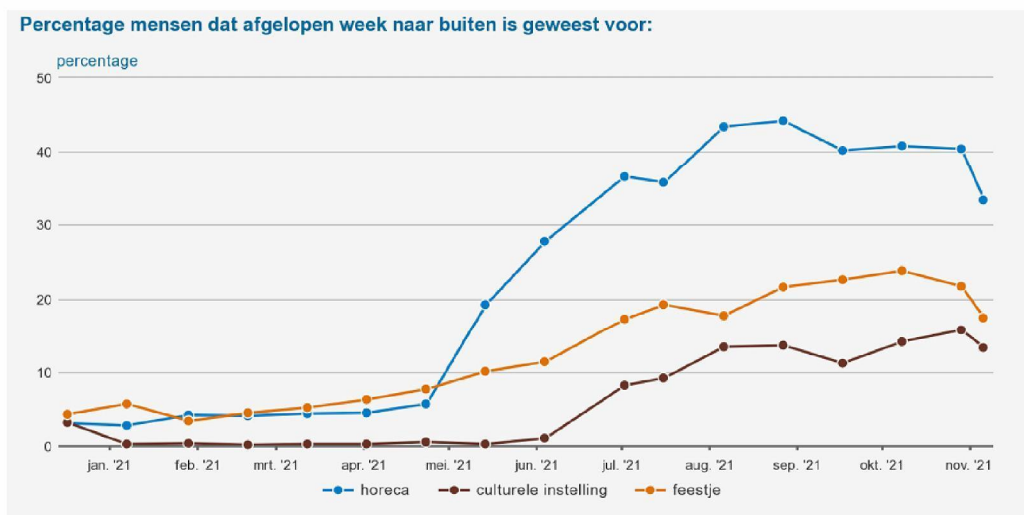

Figuur 2B: Percentage deelnemers dat in afgelopen week minimaal 1 keer naar buiten is geweest om te werken, om boodschappen te doen, familie of vrienden te bezoeken en/of om een frisse neus te halen.

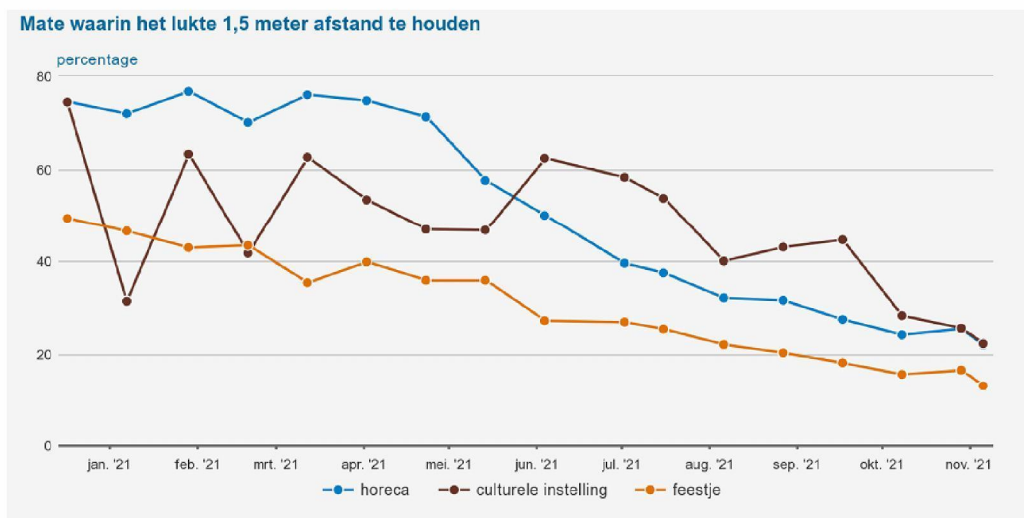

Figuur 2B: Percentage deelnemers dat rapporteert dat mensen (zelden of nooit) dichterbij kwamen dan 1,5 meter tijdens de laatste keer dat ze naar buiten gaan om te werken, boodschappen te doen, familie of vrienden te bezoeken of een frisse neus te halen.

Als we verder inzoomen op de sociale activiteit zien we een daling van het aantal deelnemers dat aangeeft dat ze naar buiten zijn geweest in deze settings, met name in de horeca (figuur 3A). Afstand houden in deze settings is onverminderd laag. Opgemerkt moet worden dat voor sommige settings het CTB-beleid van toepassing is. Voor het bezoeken van een culturele instellingen was dit eerder niet voor alle settings (alleen bioscoop en theater) maar pas met ingang van 6 november ook bij musea.

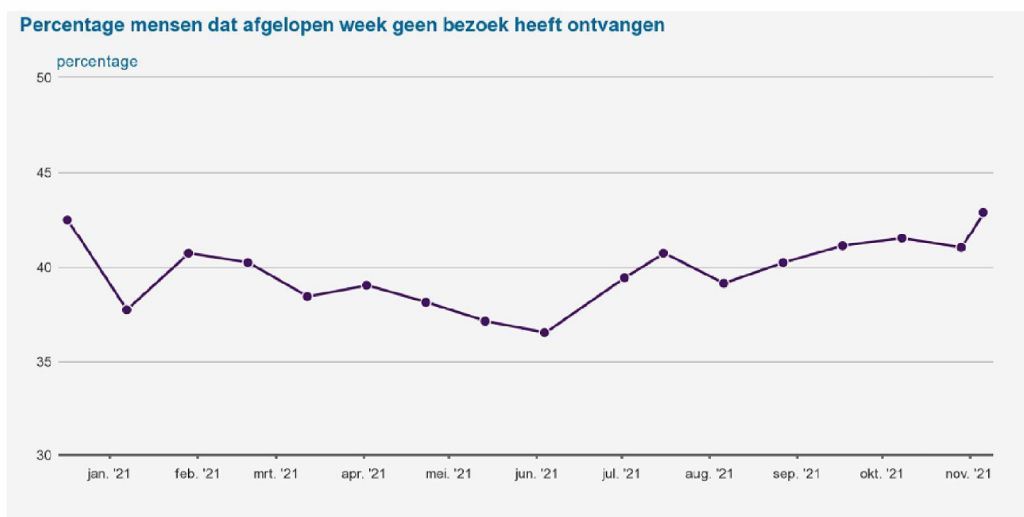
Figuur 3A: Percentage deelnemers dat in afgelopen week minimaal 1 keer naar buiten is geweest om naar een horecagelegenheid (café, restaurant) te gaan, naar een culturele instelling (bioscoop, theater, museum) te gaan en/of om naar een feestje te gaan (verjaardag, bruiloft)

Figuur 3B: Percentage deelnemers dat rapporteert dat mensen (zelden of nooit) dichterbij kwamen dan 1,5 meter tijdens de laatste keer dat ze naar buiten gaan om een horecagelegenheid (café, restaurant) te gaan, naar een culturele instelling (bioscoop, theater, museum) te gaan en/of om naar een feestje te gaan (verjaardag, bruiloft)

Resultaten bezoek ontvangen

Ten opzichte van de vorige meetronde is het percentage deelnemers dat geén bezoek heeft ontvangen in de week voorafgaand aan de extra meetronde toegenomen (figuur 4). Er geldt momenteel geen maximum aan het aantal bezoekers dat men mag ontvangen.

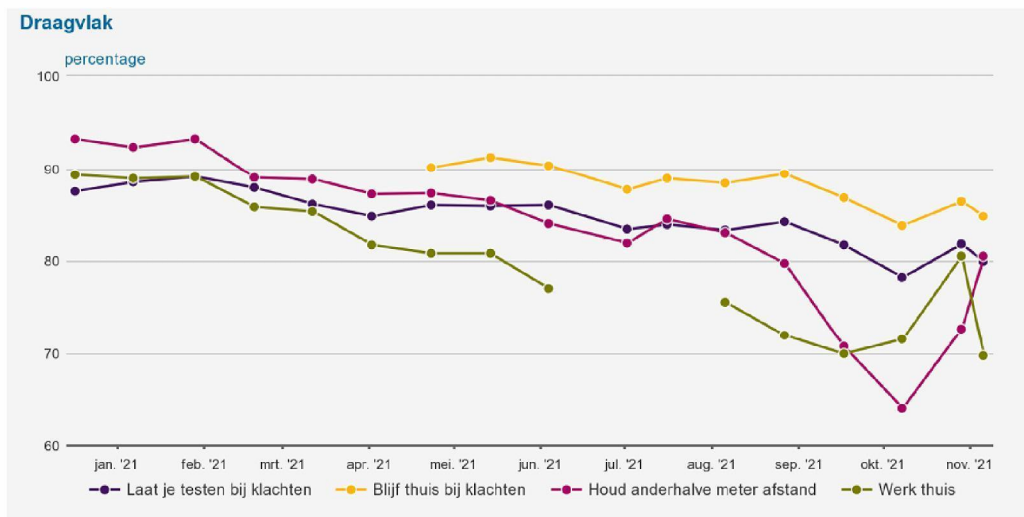

Figuur 4: Percentage deelnemers dat in de afgelopen week geen bezoek heeft ontvangen

Resultaten Draagvlak

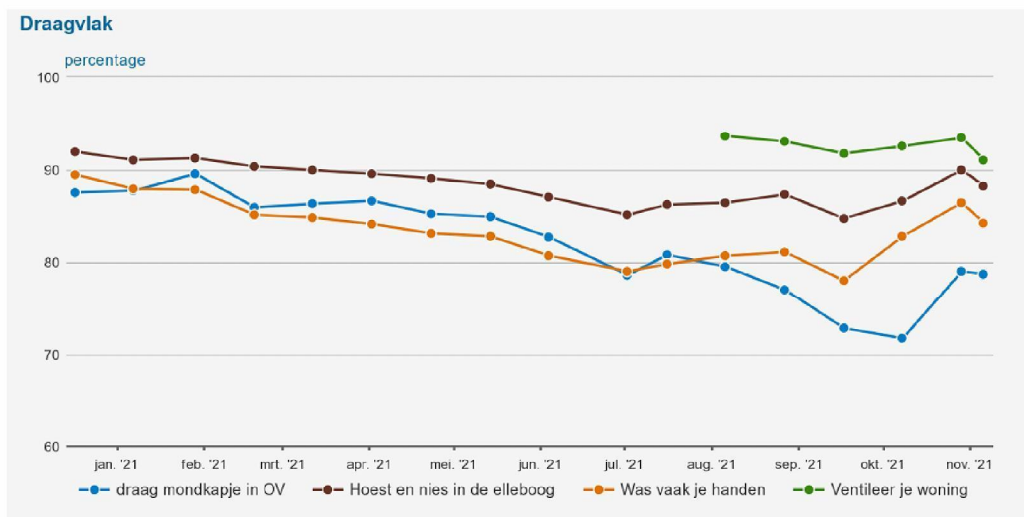
We zien een duidelijke daling van het draagvlak voor thuiswerken. De norm was na een korte versoepeling weer aangetrokken naar tenminste 50%, waarna draagvlak weer op hetzelfde niveau als vóór deze versoepeling (figuur 5A). Ook het versoepelen en kort daarna weer aantrekken van de thuiswerknorm, kan mede debet zijn aan de afname in draagvlak.

Verder zien we in figuur 5A een toename in het draagvlak voor de anderhalvemeter maatregel.

Figuur 5A: Verandering in draagvlak: staat (helemaal) wel achter de maatregel (laat je testen bij klachten, blijf thuis bij klachten, houd anderhalve meter afstand, werk thuis)

Voor de hygiëne adviezen zien we de stijgende lijn van zes weken vóór de extra meting niet verder doorzetten (figuur 5B). Het ligt nu op het niveau van het voorjaar, behalve de mondkapjes in het OV.

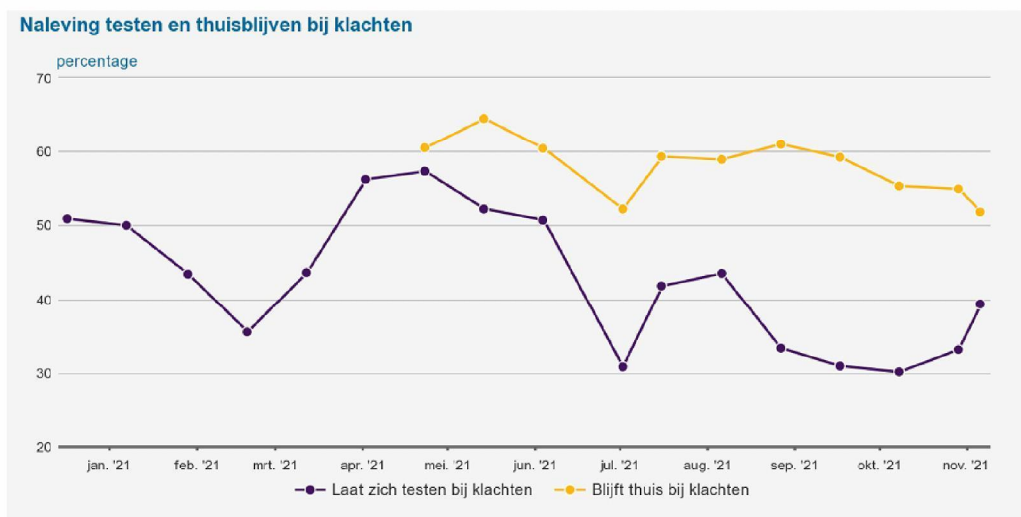

Figuur 5B: Verandering in draagvlak: staat (helemaal) wel achter de maatregel (draag mondkapje in OV, hoest en nies in de elleboog, was vaak je handen, ventileer je woning)

Naleving testen en thuisblijven bij klachten

We zien dat het percentage deelnemers met minimaal één coronagerelateerde klacht gelijk is gebleven ten opzichte van de vorige meting (figuur 6B). Het percentage testen bij klachten neemt toe (figuur 6A) en lijkt dus de een reden te zijn voor de piek bij de GGD-teststraten. Andere metingen van de Coronagedragsunit laten zien dat een groot aandeel van mensen met klachten,

alleen een zelftest doet: mogelijk verschuift dit nu. De daling in thuisblijven bij klachten is klein, maar past bij een dalende lijn sinds september (figuur 6A).

Figuur 6A: Naleving van testen en thuisblijven bij klachten

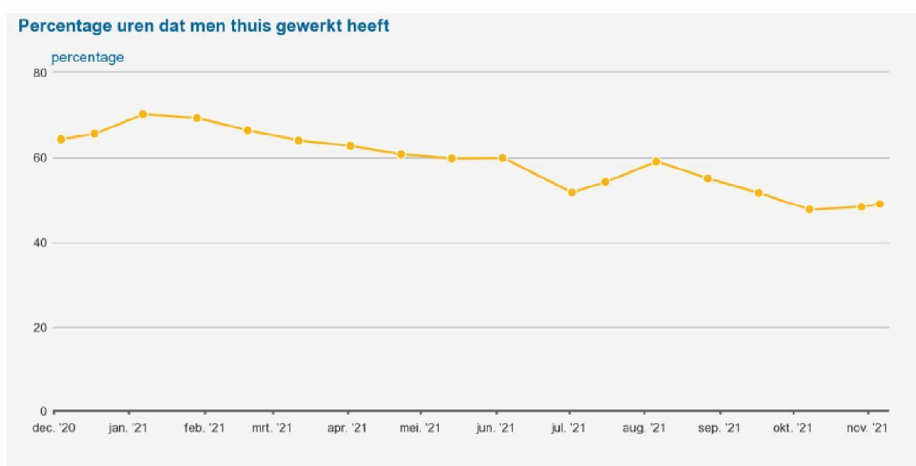

Figuur 6B: Percentage deelnemers met minimaal 1 coronagerelateerde klacht

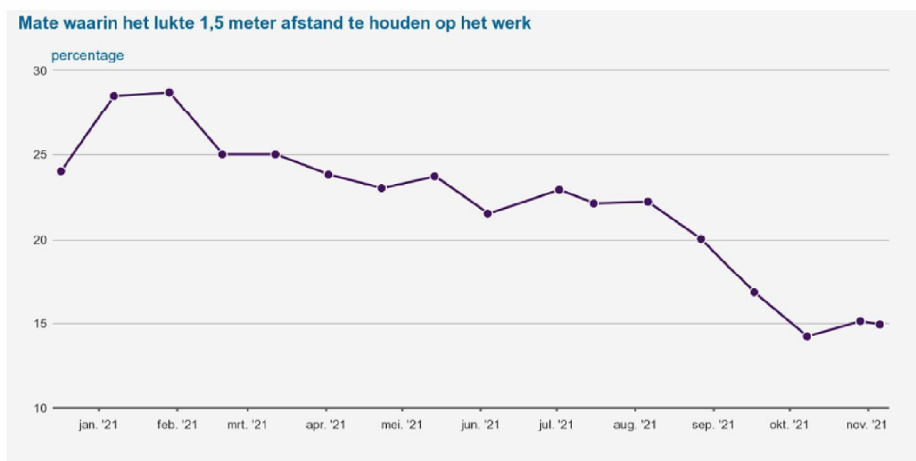
Naleving thuiswerken

De helft (50%) van de werkende deelnemers zegt (deels) thuis te kunnen werken (55% in vorige meetronde). Deze 50% werkt gemiddeld de helft (49%) van de uren thuis (48% vorige ronde, figuur 7A). Negentien procent van de deelnemers die thuis kunnen werken, geven aan alle uren thuis te werken en 22% helemaal geen. Het advies om voor minimaal de helft van je werktijd thuis te werken lijkt dus voor de meerderheid van de respondenten geen of slechts een kleine verandering te betekenen.

De eerdere sterke daling in het houden van 1,5 meter afstand op het werk lijkt gestopt, maar wel op een erg laag niveau (figuur 7B).

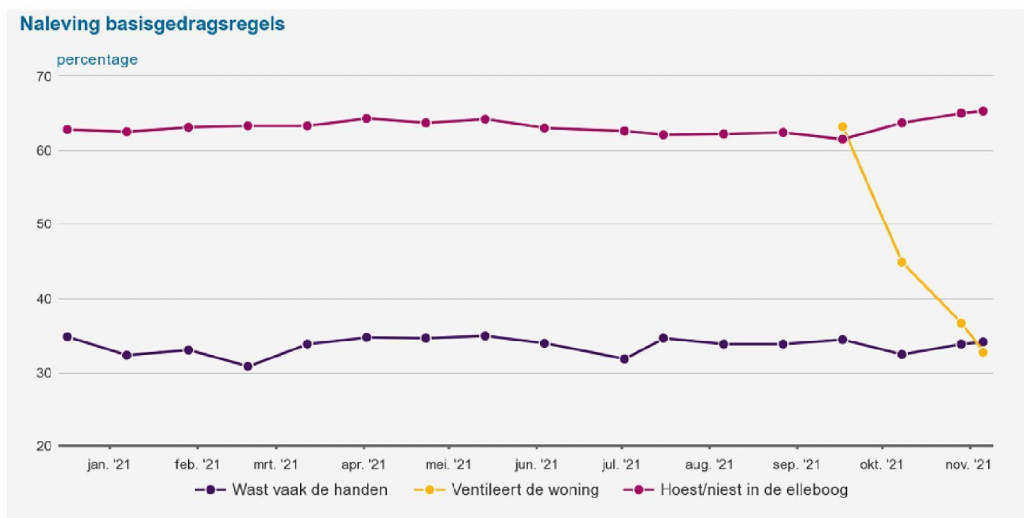
Figuur 7A: Het gemiddelde percentage thuiswerk uren van totaal aantal werkuren van deelnemers die thuis kunnen werken

Figuur 7B: Percentage deelnemers dat rapporteert dat mensen (zelden of nooit) dichterbij kwamen dan 1,5 meter tijdens de laatste keer dat ze naar buiten gaan om te werken

Naleving van de overige basisgedragsregels

Voor de overige basis gedragsregels zien we dat de naleving van het ventileren en luchten van de woning sterk is afgenomen. Dit gaat gepaard met de dalende buitentemperatuur (figuur 8). Er lijkt een bescheiden toename in de naleving van hoesten en niezen in de elleboog.

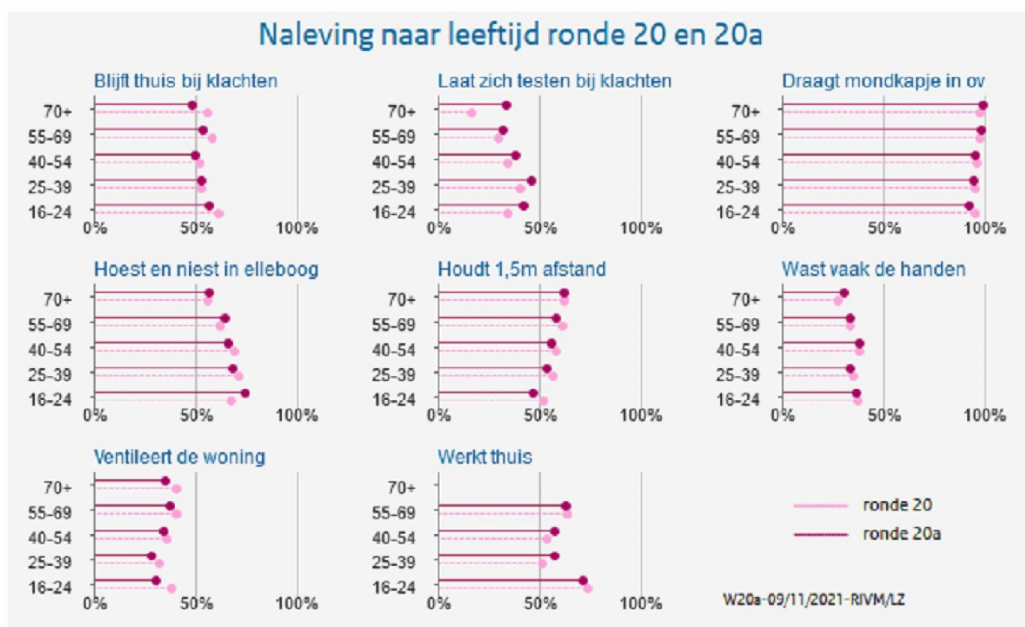

Figuur 8: Naleving van enkele basis hygiene maatregelen (wast vaak de handen, ventileert de woning, hoest/niest in elleboog)

Naleving uitgesplitst naar leeftijd

Figuur 9 geeft per basisgedragsregel en leeftijdscategorie het verschil in naleving tussen meetronde 20 en 20a (de extra meetronde). Er zijn geen grote veranderingen naar leeftijd te zien, met uitzondering van het percentage mensen van 70 jaar en ouder dat zich laat testen bij klachten.

Normaal zit tussen de meetronden een periode van 3 weken. Tussen meetronde 20 en 20a zit slechts een week. Dat is mogelijk (mede) een verklaring van de kleine verschillen tussen beide metingen.

Figuur 9: Verschil in naleving naar leeftijd tussen ronde 20 en 20a

Conclusie

De data betreft de week van de persconferentie, dus grote effecten zijn (nog) niet te verwachten. Wel zijn er enkele signalen. Er is een toename in testen bij klachten. Dit wordt door de drukte in de teststraten bevestigd. Er is ook een beperkte afname zichtbaar van sociale activiteiten. Daartegenover staat dat de opvolging van andere basismaatregelen (nog) niet toeneemt (thuiswerken) of een beperkte afname laat zien (thuisblijven bij klachten). Een grote daler (net als de buitentemperatuur) is ventileren en luchten van de woning.

Sinds de laatste persconferentie was er onder deelnemers wel een verhoogd draagvlak voor de 1,5 meter maatregel. Het draagvlak voor de aangescherpte thuiswerknorm was daarentegen gedaald.

Al met al zien we hier een gemengd beeld en nog geen duidelijke kanteling. De sociale activiteit ligt een stuk hoger en de naleving van basismaatregelen lager, dan toen we eerdere oplevingen wisten om te keren.

Over de deelnemers

Aan deze extra ronde deden 5.233 deelnemers mee. De man-vrouw, leeftijds- en opleidingsverdelingen staan gepresenteerd in Tabel 1.

De door ons gepresenteerde cijfers worden gewogen (zie verantwoording) zodat ze een zo representatief mogelijk beeld geven van de Nederlandse bevolking.

		N = 5.233
Geslacht	man	49,2%
	vrouw	50,8%
Leeftijd	16-24 jaar	11,5%
	25-39 jaar	21,2%
	40-54 jaar	24,9%
	55-69 jaar	24,1%
	70+	18,3%
Opleidingsniveau	laag	21,2%
	midden	39,1%
	hoog	39,7%

Tabel 1: Achtergrondkenmerken van de deelnemers

Verantwoording

Methode:

De dataverzameling vond plaats via het internet (CAWI). Bij deze methode wordt de geprogrammeerde vragenlijst op internet gehost. De uitnodigingen voor het invullen van de vragenlijst worden via e-mail verzonden. In de uitnodiging wordt het doel van het onderzoek toegelicht en RIVM als opdrachtgever genoemd.

Steekproef:

Voor het veldwerk in Nederland zijn de respondenten geselecteerd uit het Kantar Consumentenpaneel (NIPObase). De steekproef bestaat uit respondenten van 16 jaar en ouder.

De steekproef is representatief uitgezet naar geslacht, leeftijd (5 categorieën), hoogst gevolgde opleiding (3 categorieën) en Nielsen regio (op randtotalen). Uitgaande van 50% respons, is er een bruto steekproef van n=10.092 uitgestuurd.

Veldwerkperiode:

Het veldwerk is uitgevoerd in de periode van 4 november (avond) t/m 8 november (ochtend) 2021.

Respons:

In totaal hebben n=5.235 personen de vragenlijst ingevuld (52% respons). Op zondag 7 november is een reminder e-mail gestuurd naar alle respondenten die nog niet hadden deelgenomen.

Weging:

De resultaten zijn gewogen o.b.v. de CBS populatiecijfers en MOA Gouden standaard naar de ideaalcijfers van de populatie NL publiek 16+ (op Sekse, Leeftijd, Opleiding, Nielsen regio en provincie).